

Základní škola Prostějov, ul. Edvarda Valenty 52

**MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE
školní rok 2020/2021**

**školní metodik prevence: Mgr. Markéta Talandová
ředitel: Mgr. Radim Weisser**

OBSAH

ÚVOD	3
CÍLE minimální preventivní strategie	5
Strategie prevence	
a/ školní vyučování	6
b/ mimoškolní oblast	10
c/ akce pro školní rok 2020/2021	10
Organizační opatření	11
PŘÍLOHY	12

ÚVOD

Minimální preventivní strategie vychází z Metodického pokynu k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j.: 21291/2010-28 který do prevence rizikového chování u dětí zahrnuje hlavně rizikové chování na internetu, konzumaci drog či závislostní chování včetně alkoholu, kouření a kriminalitu a vandalismus, dále také virtuální drogy /netolismus/, gambling, záškoláctví, šikanování a jiné násilí, rasismus, xenofobii, intoleranci a antisemitismus, extremismus, homofobii, rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, poruchy příjmu potravy, negativní působení sekt, sexuální rizikové chování.

Doporučené postupy pro školy – viz přílohy této strategie.

DESATERO aneb na co by neměl zapomenout školní preventista

- zodpovědnost při práci metodika prevence
- získat podporu řídicích pracovníků
- vybudovat si tým spolupracovníků
- připravit různé aktivity pro žáky
- zajistit metodické pomůcky, informace, kontakty
- zapojit rodiče
- spolupracovat s ostatními odborníky
- volný čas, státní správa, místní samospráva
- propagace
- evidence a efektivita

Naším cílem je vytvoření školy, která podporuje *zdravý životní styl*, vytváří optimální podmínky pro prevenci společensky nežádoucích jevů a je *bezpečným místem* pro kvalitní a efektivní vzdělávání. Chceme přispět k osvojení pozitivního sociálního chování a *rozvoji osobnosti* všech našich žáků.

Chceme, aby si takový žák vážil svého zdraví, uměl správně nakládat se svým volným časem a zvládal základní sociální dovednosti.

V tomto školním roce se chceme zaměřit zejména na prevenci kyberšikany a zneužívání moderních technologií – zejména internetu a mobilních telefonů, Kyberšikana může být spojena s tradiční šikanou (např. nahrávání fyzického týrání spolužáka). Moderní technologie (internet, mobilní telefony) nám umožňují pohybovat se ve virtuálním světě, který se liší od reálného světa. Tak, jako se liší virtuální svět od světa reálného, liší se kyberšikana od tradiční šikany. Ve virtuálním světě mohou být lidé anonymní, mohou vzájemně komunikovat, i když nejsou fyzicky přítomni, a pokud s někým v kontaktu být nechtějí, mohou komunikaci snadno ukončit. Chceme předejít tomu, aby se děti staly cílem tzv. predátorů, aby se uměly ve virtuálním světě pohybovat a být v něm v bezpečí. Rádi bychom uskutečnili i preventivní akci cílenou na rodiče či zákonné zástupce našich žáků. V souvislosti s „netradičním“ průběhem II. Pololetí loňského školního roku se více zaměříme na používání moderních technologií a budeme se snažit naučit děti lépe komunikovat ve virtuálním prostředí, pokud by opět byla zavedena distanční výuka.

Prostor chceme také věnovat osvětě a informacím o viru HIV a nemoci AIDS. Vzhledem ke stále rostoucímu počtu nakažených tímto virem je tato problematika velmi živá

a my si uvědomujeme důležitost upozornění na možná rizika. Proto se zaměříme na osvětové přednášky zejména pro žáky 5. a 9. ročníků.

Nezapomněli jsme zařadit i pořady o zdravém životním stylu. Zaměříme se na akce a projekty, které se věnují zdravému stravování a učí děti přemýšlet nad tím, co jedí a pije.

Budeme se také zabývat prevencí zaměřenou na škodlivost kouření. Pozorujeme, že první zkušenosti s kouřením mají stále mladší a mladší děti – chceme je upozornit na škodlivé vlivy tabákových výrobků.

Chceme realizovat akce, které by pomáhali připravit sami žáci a rozvíjet tak u nich vzájemnou spolupráci.

Budeme spolupracovat se Školním poradenským pracovištěm.

PÁR NAŠICH ZÁSAD

- ✓ vstoupil jsi – pozdrav
- ✓ odcházíš – rozluč se
- ✓ chceš-li něco – řekni „prosím“
- ✓ dostaneš-li – řekni „děkuji“
- ✓ použivej ostatní „kouzelná“ slova, která k sobě lidi přibližují
- ✓ neskákej nikomu do řeči, každý má právo vyjádřit svůj názor
- ✓ nikoho nebij, nikomu neubližuj – jen slaboši a zbabělci si musí dokazovat svoji sílu
- ✓ nenič – každá věc, která posloužila Tobě, může posloužit i druhým
- ✓ netrap se – všechny dveře jsou zde otevřené, proto se přijd' rozdělit o každou radost i bolest
- ✓ mluv pravdu – lež a pomluva mezi slušné lidi nepatří
- ✓ važ si sám sebe – v životě je důležité znát svou cenu
- ✓ nečiň jiným to, co nechceš, aby bylo činěno Tobě
- ✓ neboj se překonávat překážky, neúspěch Tě nesmí odradit

CÍLE MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE

- vzájemné poznání dětí, pedagogů a dalších zaměstnanců školy, snaha o navázání důvěrného vztahu mezi žákem a pedagogem
 - otevřený vztah mezi školou a rodiči
 - soustavná pedagogická diagnostika – sledování individuálních potřeb žáků, popř. chování soc. patologického typu
 - zvyšování zdravého sebevědomí žáka, vnímání vlastní osobnosti, sebeúcta
 - výchova ke vzájemné úctě, týmová práce, komunikace, vyjádření vlastního názoru, pozitivní citové naladění a myšlení
 - výchova k řešení konfliktů a problémů, ke schopnosti komunikace
 - vedení žáka k přijetí osobní zodpovědnosti k daným pravidlům a povinnostem
 - smysluplné naplnění volného času
 - spolupráce s dalšími institucemi a organizacemi působícími v oblasti primární prevence
 - další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti prevence
-
- informování rodičů o prevenci
 - preventivní práce s třídními kolektivy, spoluvytváření pravidel vzájemného soužití ve škole
 - spolupráce s výchovnou poradkyní školy, školním speciálním pedagogem
 - práce školní samosprávy
 - poradenská činnost pro rodiče a žáky
 - doplňování materiálů a pomůcek týkajících se prevence
 - odborné besedy a přednášky
 - spolupráce se školní družinou a žákovskou samosprávou, napojení na ekologickou výchovu
 - školní akce zaměřené na prevenci
 - soustavná práce s třídními kolektivy

PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ U ŽÁKU

Specifická primární prevence – aktivity a programy zaměřené na předcházení a omezování výskytu forem rizikového chování

Nespecifická primární prevence – aktivity podporující zdravý životní styl, volný čas

a/ školní vyučování

Primární prevenci na I. stupni má na starosti třídní učitel. Žáci se s těmito tématy setkávají v prvouce, přírodovědě, vlastivědě a výchově ke zdraví.

Primární prevence na II. stupni vyžaduje dobrou koordinaci, témata můžeme najít v hodinách rodinné a občanské výchovy, v hodinách etické výchovy, v chemii, přírodopisu a výchově ke zdraví. Témata se nesmí překrývat, všechny informace předáváme s ohledem na věkovou přiměřenost žáků. Za prevenci ve třídách zodpovídá třídní učitel.

Snažíme se také o vzájemnou spolupráci žáků celé naší školy.

V letošním školním roce se chceme zaměřit zejména na tyto oblasti:

- 1) chování ve virtuálním prostředí - správné chování na internetu, upozornění na tzv. predátory, prevence kyberšikany
- 2) prevence HIV/AIDS – počet případů nově nakažených virem HIV stále stoupá, o ochraně a riziku HIV neví mladá generace skoro nic. Je nutné stále zdůrazňovat, že musíme věnovat dost času poznání svého partnera, nejprve se sblížit, poznat se a rozhodně potom volit nerizikový sexuální styk.
- 3) prevence před užíváním tabákových výrobků – chceme dětem ukázat, jaké má pravidelné kouření zdravotní následky a také zdůraznit, že ani elektronická cigareta není úplně „zdravá“.
- 4) zdravé stravování – zdravý životní styl, dostatek pohybu, upozornění na různé diety a extrémní formy stravování

Klíčové oblasti jsou:

- **oblast zdravého životního stylu** – výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa, pohyb
- **oblast společenskovední** – formy komunikace, sociální dovednosti a kompetence
- **oblast přírodovědná** – biologie člověka, fyziologie, chemie
- **oblast rodinné a občanské výchovy**
- **oblast sociálně právní** – právní aspekty sociálně patologických jevů, postoj společnosti k společensky nežádoucím jevům, práva dítěte

Preventivní témata nejčastěji najdeme v těchto předmětech:

- rodinná výchova
- občanská výchova
- přírodopis
- přírodověda, vlastivěda
- český jazyk
- prvouka
- výtvarná výchova
- tělesná výchova
- chemie
- zdravý životní styl
- etická výchova, mediální výchova

Znalostní kompetence žáků

1. – 5. ročník

- žáci dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomosti, jak udržovat své zdraví, znají zdravý životní styl
- mají právní povědomí v oblasti sociálně patologických jevů
- umí zařadit rodinu jako bezpečné místo
- umí si zorganizovat svůj volný čas
- ví, na koho se v případě potřeby obrátit, umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou činnost
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých /šikana, násilí, zastrašování, aj./ je protiprávní
- znají základní způsoby odmítání návykových látek

6. – 9. ročník

- žáci znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- důležitá je vlastní identita, sebedůvěra a sebevědomí
- uvědomují si protiprávní jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci
- umí zaujmout postoj k reklamě, diskutuje o rizicích zneužívání drog, orientuje se v trestně právní problematice návykových látek
- ví, kde hledat odbornou pomoc, dovedou ji použít
- bezpečně zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikana, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení
- odmítají veškeré projevy brutality a násilí
- jsou si vědomi svých práv a povinností ve škole a mimo školu

Metody a formy preventivních aktivit

1. – 5. ročník

- společné stanovení pravidel soužití mezi žáky, také mezi žáky a učiteli
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti, vnímání odlišnosti dětí mezi sebou
- vzájemná úcta, sebeúcta, důvěra
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit konflikty a problémy
- rozvoj schopnosti klást otázky, vyjadřovat svůj názor, umění říci „ne“
- navozování příjemného klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci ZŽS – hygiena, životospráva, základní informace z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami
- základy etické a právní výchovy
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- včasné diagnostikování soc. patologických jevů ve třídě
- dopravní výchova
- veškerá nebezpečí spojená s užíváním internetu
- principy chování při styku s cizími osobami
- spolupráce s rodiči
- volnočasové aktivity
- ekologická výchova
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed, přednášek apod.
- účast ve výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních a jiných soutěžích

6. – 9. ročník

- vzájemné poznání členů kolektivu, začlenění nových žáků
- vztah důvěry mezi žáky a učiteli a žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídního kolektivu
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému, společensky nežádoucímu chování – šikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku jiných závislostí apod.
- trénink obrany před manipulací, umění říci „ne“
- trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- zvládání náročných fyzických i duševních situací
- umění vyrovnat se s neúspěchem
- upevňování vztahů v komunitě vrstevníků
- rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí
- efektivní komunikace na základě vlastních prožitků
- nácvik řešení zátěžových situací
- zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, drog, nikotinu, nevhodných způsobů chování)
- přehled životních rizik
- společenské vztahy – mediální hygiena, vliv reklamy
- modelové, projektové situace poskytující návody k řešení problémů
- veškeré nebezpečí spojené s užíváním techniky a zejména internetu
- sexuální výchova, zabránění nežádoucímu těhotenství, gynekologická osvěta
- pravidla při styku s cizími lidmi

Konkrétní aktivity

- debaty a výukové hodiny s učiteli
- seznámení s linkou důvěry
- psychosociální hry
- procházky a výlety po okolí
- různé soutěže
- videoprojekce
- informace rodičům na třídních schůzkách
- přednášky a besedy – K- centrum, Policie ČR, Ekocentrum, OHS, zdravotníci a sexuologové, neziskové organizace
- nástěnky
- dotazníková šetření
- společné aktivity všech žáků školy
- volnočasové aktivity
- školní samospráva

b/ mimo školní vyučování

Všechny prostory pro pohyb žáků jsou o přestávkách pod pedagogickým dozorem, zvláštní pozornost je věnována místům, kde může nejpravděpodobněji dojít k šikanování a jinému rizikovému chování – školní chodby, WC,

V pravidelně konaných třídnických hodinách se snažíme posilovat důvěru mezi žáky a pedagogy, rozvíjet komunikaci a vzájemnou důvěru, chceme žáky pozitivně motivovat k životu jako takovému, ke vzdělání i přátelským mezilidským vztahům.

Při realizaci preventivních aktivit velice úzce spolupracujeme se školní družinou, školní samosprávou, klademe důraz na enviromentální výchovu i výchovu k ekologickému způsobu života.

Žáci mají v hodinách IVT přístup na internet, seznamujeme je s pravidly pro správné užívání internetu.

c/ zájmové útvary

Snažíme se žákům nabízet množství zájmových útvarů a ukázat jim, jak vhodně trávit volný čas. (seznam viz. příloha)

d/ plán akcí pro rok 2020/2021

- *září* – pomoc při navrácení celých kolektivů tříd po nuceném výpadku šk. docházky z důvodu karantény
- co dělat když... projektové hodiny zaměřené na krizové situace způsobené možností nákazy nebezpečnou nemocí
- vytváření nových kolektivů, pomoc při tvorbě třídních pravidel, zaměřit se na adaptační aktivity
- *říjen* – dotazníkové šetření „Jsi závislý na mobilním telefonu?“ – zpracování výsledků, informace pro třídní učitele, interpretace výsledků na třídnických hodinách
- *listopad* – preventivní program zaměřený na prevenci rizikového chování na internetu, spolupráce s kampaní kolem filmu „V síti“
- *prosinec* – Světový den AIDS, osobnost Fr. Mercuryho a dalších známých osobností trpících AIDS
- *leden* – přednáška o riziku kouření, akce „Normální je nekouřit“
- *únor* – vědomostní test o nebezpečí rizikového chování – spolupráce s třídními učiteli a učiteli OV
- *březen* – zaměření se na knihy a četbu, „Čte celá Valentka“
- *duben* – sexuální výchova, přednáška pro dívky Znáš své tělo
- *květen* – projektový den, zaměřený na preventivní aktivity
- další akce dle aktuální nabídky

besedy a přednášky – dle aktuální nabídky a vzhledem k finančním možnostem školy

f/ školní samospráva

Školní samospráva pracuje na naší škole již několik let – jde o orgán, kde se zástupci jednotlivých tříd pravidelně setkávají a prezentují zájmy své třídy, nové nápady, návrhy akcí, i kritické připomínky k chodu školy. Jejich schůzek se pravidelně účastní i zástupci pedagogů a vedení školy.

g/ odborné přednášky

Přednášky a různé semináře budou probíhat podle aktuálních nabídek, podrobný popis – viz dokumentace metodika prevence.

ORGANIZAČNÍ OPATŘENÍ

Konzultační hodiny v kabinetě dějepisu nebo výchovného poradce, po předchozí domluvě a v naléhavých případech možno prakticky kdykoli. Žáci i učitelé mohou využívat i internetovou adresu: marketa.tal@seznam.cz.

Nástěnka prevence – v I. patře vedle jídelny, vedle ní je také umístěna schránka důvěry.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků v rámci prevence rizikových jevů bude probíhat dle aktuální nabídky a finančních možností školy – bližší informace – viz dokumentace metodika prevence.

Spolupráce s rodiči bude probíhat v rámci třídních schůzek a konzultací, rodiče budou informováni o všech preventivních akcích a problémech na škole. Mohou navštívit webové stránky školy, kde je k dispozici minimální preventivní strategie, využít nabízených propagačních materiálů, navštívit školu během Dne otevřených dveří. Rodičům také nabízíme možnost individuálních konzultací, mají možnost navštívit výuku a zapojit se do mimoškolních akcí. V letošním školním roce chceme zrealizovat přednášku zaměřenou zejména na nebezpečí virtuálního prostředí, která bude určena pro rodiče.

Spolupráce s výchovným poradcem a školním speciálním pedagogem, s Pedagogicko-psychologickou poradnou, Policií ČR, dalšími institucemi dle potřeby.

Ostatní vyučující jsou informováni o nových trendech, postupech a aktuální situaci v oblasti prevence rizikových jevů na škole. Jedná se zejména o spolupráci s třídními učiteli – pozornost zaměřená na problematické skupiny žáků nebo jednotlivce, odhalování projevů asociálního jednání – zejména projevy šikany. Zdůrazňovat riziko jakékoli závislosti, sledování často se opakujících absencí – prevence záškoláctví.

Minimální preventivní strategie je uveřejněna na webových stránkách školy, přílohu tvoří Program proti šikaně a Krizový plán školy, vše je součástí Školního řádu.

PŘÍLOHY

Projekt E – bezpečí, „Seznam se bezpečně“

PROJEKT E – BEZPEČÍ

- upozorňuje na patologické jevy spojené s užíváním informačních technik dětmi.
- patří sem zejména – *kyberšikana, grooming, stalking, happy slapping, ...*

Listina dětských práv na internetu

- mám právo bádát, učit se a užívat si na internetu všechny dobré věci pro děti
- mám právo uchovávat veškerou informaci o sobě v tajnosti
- mám právo, aby mne nikdo na NETu neobtěžoval a netrápil
- mám právo ignorovat e-maily a zprávy od lidí, které neznám nebo kterým nevěřím
- mám právo nevyplňovat na internetu žádné formuláře a nemusím odpovídat na žádné otázky
- mám právo vždy požádat někoho dospělého o pomoc
- mám právo nahlásit každého, kdo se podle mého názoru chová divně nebo dává divné otázky
- mám právo necítit se provinile, když se na obrazovce počítače objeví odporné věci
- mám právo, aby mi lidé na internetu prokazovali respekt
- na internetu mám právo cítit se bezpečně a být v bezpečí

Pravidla bezpečného internetu pro rodiče

- poznávejte internet spolu s dětmi
- dohodněte si doma pravidla používání internetu
- upozorněte dítě, aby bylo opatrné při sdělování jakýchkoli osobních údajů
- mluvte o možném riziku osobní schůzky s internetovým „kamarádem“
- naučte své dítě být zdravě kritickým k internetu
- nebudte příliš kritičtí k internetovému bádání svého dítěte
- informujte odpovědné orgány o obsahu stránek na internetu, které považujete za nezákonné
- posilujte dodržování etikety
- poznávejte, jak dítě používá internet
- pamatujte – *kladné stránky internetu převažují nad těmi zápornými*

„SEZNAM SE BEZPEČNĚ“

- projekt, který upozorňuje na rizika, se kterými se děti mohou setkat na internetu
 - *film* o bezpečnosti na NETu, určený pro děti od 12 do 16 let, jejich rodičům i pedagogům. Ukazuje odvrácenou stranu internetu, nebezpečí skrytá za různými identitami, učí děti řešit situace, do kterých se mohou dostat.
-
- ◆ nedávej nikomu adresu ani telefon, nevíš, kdo se skrývá za monitorem
 - ◆ neposílej nikomu, koho neznáš, svou fotografii a už vůbec ne intimní
 - ◆ udržuj hesla k e-mailu i jinam v tajnosti
 - ◆ nikdy neodpovídej na neslušné, hrubé nebo vulgární vzkazy a e-maily
 - ◆ nedomlouvej si schůzku na NETu, aniž bys o tom někomu řekl
 - ◆ pokud narazíš na obrázek, video nebo e-mail, který tě šokuje, opusť webovou stránku
 - ◆ svěř se dospělému, pokud tě stránky uvedou do rozpaků nebo vyděsí
 - ◆ nedej šanci virům, neotvírej přílohu zprávy, která přišla z neznámé adresy
 - ◆ nevěř každé informaci, kterou na internetu získáš
 - ◆ **když se s někým nechceš bavit, nebav se!**

Nikdy v tom nejste sami. VŽDY nahlase závadný obsah.